

TA'LIM MUASSASALARIDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING SAMARALI USULLARI

G'oziyeva E'zozxon Sodiqjonovna

Furqat tuman kasb -hunar maktabida ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish jarayoni va ularning samarali usullari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar. Ingliz tili, kommunikativ, ta'lim jamiyat, bilim, o'quv material, qobiliyat.

Til asosiy aloqa vositasidir, usiz inson jamiyatining borligi va rivojlanishini tasavvur qilish qiyin. Bugungi kunda bizning dunyomizda ijtimoiy munosabatlarda katta o'zgarishlar bo'layotgan bir pallada aloqa axborot vositalari (axborot texnologiyalari) o'quvchilarning kommunikativ malakasini oshirishni talab qiladi, ular muloqotning boshqa ishtirokchilari bilan o'zaro muloqot qilish jarayonida turli vaziyatlarda fikrlarni almashishi, til va so'zlashuv normalarini to'g'ri ishlatishi taqazo etadi.

Bunday sharoitda, xorijiy tilning asosiy maqsadi kommunikativ qobiliyatni shakllantirishdir, ya'ni chet tilida shaxslararo va madaniyatlararo muloqotni amalga oshirishni talab etiladi.

Zamonaviy jamiyatda chet tillari kasbiy ta'limning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Bunday bilimlarni insonlar dastlab maktab, kollej, litsey, keyinchalik institutlarda, o'quv kurslarida yoki mustaqil ravishda xorijiy tilni o'rganishga yordam beruvchi asosiy ma'lumot to'plamlari bilan tanishgan holda o'rganadilar.

Bugungi kunda turli darajadagi til bilimiga ega kishilar uchun o'quv materiallarining katta to'plamlari mavjud. Ushbu maqsadga yetishishda muvaffaqiyatga erishish, o'qituvchilarning amaliy uslublari va malakasiga bog'liq. Axborot texnologiyalari va zamonaviy o'qitish usullaridan foydalanish qobiliyati yangi materiallarni tezkor tushunishga yordam beradi. Turli usullarni birlashtirib o'qituvchi muayyan ta'lim dasturlarini yechishga qodir bo'ladi. Shu munosabat bilan o'qituvchilar va talabalar xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy usullari bilan tanishishlari kerak.

Ingliz tilini o'qitishning zamonaviy usullari reproduktiv usullarni interaktiv usullarga o'zgartirdi. Bugungi kunda bilim olish talaba va o'qituvchining o'zaro ta'siridir.

O'quv rejasi, birinchi navbatda, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda tuziladi. Ingliz tilini o'rganishning eng samarali usullari interaktiv ekanligini unutmang. Shuning uchun til muhitiga singdirish usuli hozir juda mashhur.

Ushbu uslub ingliz tilida "fikrlash" ni o'rgatadi. Chet tilini o'rganish butunlay ingliz tilida olib boriladi. Bu nafaqat ikki tilli oilada, balki oddiy sinfda ham haqiqiydir.

O'qituvchi darsni to'liq ingliz tilida olib borishi, vizualizatsiyadan foydalanishi kifoya. Darsni shunday qurish, chet tiliga qaramay, talabalar o'qituvchini tushunadilar. O'qituvchining yuqori darajadagi tayyorgarligi bunday darsni hatto eng kichigi uchun ham o'tkazishga imkon beradi.

Ko'pgina o'qituvchilar turli usullarni birlashtiradilar, o'z ishlarida til muhitiga immersion va klassik darsdan foydalanadilar. Ingliz tilini o'qitish metodikasi, psixologiya va pedagogikani bilish ularga idrok va tafakkurning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, zarur ish uslub va shakllarini tanlash imkonini beradi. Darhaqiqat, ingliz tili darsi bilan bir qatorda darslarni tashkil etishning boshqa shakllari ham mashhur: davra suhbat, konsert, til klubi, konferentsiya, olimpiadalar va boshqalar. Bu til muhitiga ko'p sonli talabalarni kiritish imkonini beradi.

Ingliz tilini o'rgatishning zamonaviy usullari til ta'limi landshaftini tubdan o'zgartirdi, o'quvchilarni ingliz tilini bilish jarayoniga jalb qilish uchun dinamik va innovatsion yondashuvlarni taklif qildi.

O'zaro bog'langan bugungi dunyoda ingliz tilini samarali o'qitishning ahamiyati har qachongidan ham muhimroq bo'lib, o'qituvchilarni ta'lim natijalarini yaxshilash uchun yangi strategiya va vositalarni o'rganishga undaydi. Ingliz tili ta'limi chang bosgan darsliklar va cheksiz grammatika mashqlaridan uzoq yo'lni bosib o'tdi.

Dunyo o'zaro bog'langan bo'lsa, ingliz tilida samarali muloqotga bo'lgan ehtiyoj hech qachon bu qadar muhim bo'lmagan. O'zgaruvchan zamon bilan hamnafas bo'lish va globallashtirilgan dunyoda talabalarni muvaffaqiyatga tayyorlash uchun zamonaviy o'qitish usullari muhim ahamiyatga ega.

Ingliz tilini o'rganishda bitta o'lcham hammaga mos kelmaydi. O'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlar individual ehtiyoj va imtiyozlarni qondirish uchun o'qitishni moslashtirishga urg'u beradi. Shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini taklif qilish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga o'zlarining ta'lim sayohatlariga egalik qilishlari va o'z sur'atlarida rivojlanishlari mumkin.

Zerikarli ma'ruzalar va passiv o'rganish kunlari o'tdi. Sinfidagi hamkorlik va interfaol tadbirlar o'quvchilarning faolligini, muloqot qobiliyatlarini va jamoada ishlashni rag'batlantiradi.

Guruh loyihalari, bahs-munozaralar yoki rolli o'yin stsenariylari orqali bu tadbirlar talabalarni faol ishtirok etishga va o'z til ko'nikmalarini real hayotda qo'llashga undaydi. Til o'rganishda muloqot asosiy o'rin tutadi va kommunikativ tilni o'rgatish strategiyalari o'quvchilarning hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Muhokamalar, bahslar va taqdimotlar kabi tadbirlarni o'z ichiga o'tkazish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga nutq va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishlari va ingliz tilini sinfdan tashqarida qo'llashda ishonchni mustahkamlashlari mumkin.

Rolli o'yin va simulyatsiya mashqlari o'quvchilarga kontekstda tilni mashq qilishning o'ynoqi, ammo samarali usulini taklif qiladi. O'zini restoranda mijoz sifatida ko'rsatish yoki biznes bitimi bo'yicha muzokaralar olib borish, bu mashg'ulotlar talabalarga til ko'nikmalarini real stsenariylarda qo'llash va ravonlik va spontanlikni rivojlantirish imkonini beradi.

Ingliz tilini o'rganish zarurati hech kimga imkoniyat qoldirmaydi. Ba'zilar o'qituvchi bilan til o'rganishni xohlamaydilar va o'z-o'zini o'rganish usulini tanlashadi. Bu usul uzoq

vaqtdan beri mavjud. O'z-o'zini o'rgatish kitoblari va so'zlashuv kitoblari sotuvda paydo bo'lganida.

Odamlar o'zlari tillarni o'rganishga harakat qila boshladilar. Lekin mustaqil ish faqat darslik o'qish yoki disk tinglash emas. Agar kompyuter dasturi hali ham xatolarni tuzatishi, ko'nikmalarni rivojlantirishi, keyin yo'naltirishi, mustahkamlash, qo'llab-quvvatlash uchun topshiriqlarni olishi mumkin bo'lsa - bu faqat odam uchun mumkin.

Shuning uchun, tilni mustaqil ravishda o'rganishga harakat qilganlar ko'pincha muvaffaqiyat qozonmaydi. Ushbu usul faqat dastlabki bosqichda, bazani olish uchun eng yaxshi qo'llaniladi. Yoki darslarni o'qituvchi bilan to'ldirish uchun. O'qitish usullaridan tashqari, o'qituvchilar o'rtasida muayyan usullarni tanlash bo'yicha ko'plab tortishuvlar mavjud. Misol uchun, o'qishni o'rganish harflar va tovushlarni o'rganish bilan boshlanishi mumkin, keyin esa so'zlarni tashkil qiladi. Yoki, ehtimol, butun so'zning usuli. Ikkinchisi, ayniqsa, til muhitini yaratish uchun juda mos keladi. Bu so'zlarni, jummalarni yaxshiroq yodlashga yordam beradi, suhbat nutqini yaxshilaydi. O'quv qo'llanmasini tanlash o'qitish metodikasiga ham bog'liq.

Zamonaviy dunyoda bu nafaqat darslik, balki ish kitobi, CD va DVD disklari, o'quv dasturlari. To'g'ri tanlangan o'quv vositasi nafaqat o'quvchiga, balki o'qituvchiga ham yordam beradi. Ideal holda, o'quv dasturi, darslik, o'qitish usullari har bir talaba uchun alohida tanlanadi.

Ingliz tilini o'qitishning zamonaviy usullaridan biri bu kommunikativ yondashuv. Bu usul faqat lug'at va grammatika qoidalarini yodlab olishdan ko'ra, real hayotda tildan foydalanishga qaratilgan. Talabalar mazmunli suhbatlar, munozaralar va muloqot qobiliyatlarini rivojlantiruvchi tadbirlarda qatnashishga da'vat etiladi.

Yana bir zamonaviy usul - vazifaga asoslangan yondashuv.

Ushbu yondashuv o'quvchilarga tilni qo'llash orqali bajarish uchun maxsus topshiriqlarni berishni o'z ichiga oladi, masalan, xat yozish yoki taqdimot qilish.

Bu topshiriqlarni bajarish orqali talabalar tildan amaliy va mazmunli foydalanishni mashq qiladilar.

Texnologiya ingliz tilini o'rgatish uslubini ham inqilob qildi.

Onlayn manbalar, ilovalar va interaktiv dasturiy ta'minot dasturlari talabalarga tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini mashq qilish uchun qo'shimcha imkoniyatlarni taqdim etishi mumkin. Ushbu vositalar ingliz tilini o'rganishni yanada qiziqarli va interaktiv qilishi mumkin. Yana bir samarali zamonaviy yondashuv - bu haqiqiy materiallardan foydalanish.

O'qituvchilar faqat darsliklarga tayanmasdan, o'z darslariga gazeta, jurnal, reklama kabi hayotiy materiallarni kiritishlari mumkin.

Bu talabalarga tilning kundalik hayotda qanday qo'llanilishini ko'rishga yordam beradi va ularni turli xil til usublari va kontekstlariga ochib beradi.

Multimedia vositalaridan foydalanish ingliz tilini o'qitishni ham yaxshilashi mumkin. Videolar, podkastlar va onlayn maqolalar talabalarga ingliz tilining turli aksentlari, dialektlari va madaniy jihatlari bilan tanishish imkonini beradi.

Bu o'quvchilarga tilni yanada to'liqroq tushunishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Курбанова, Д. Б., & Шайназарова, В. Х. (2020). ГРАММАТИКАНИ КОНТЕКСТДА ЎҚИТИШНИНГ МОЎЖИЯТИ. ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, (SI-2№1).
2. Bekmuratova U.B "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" // Toshkent 2012.
3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. - London., 2001.
4. Juldasheva, N. N. (2020). Хорижий tillarni o'qitishda axborot texnologiyalar va innovatsion metodlarning o'rni. Молодой ученый, (12), 332-333.
5. Toliboboeva, S. J. (2020). Teaching intercultural communication in English. Science and Education, 1(Special Issue 2), 152-156.